Heerlen

Voorstel

gemeenteraad

Vergadering:
gemeenteraad Heerlen

Vergaderdatum:

Registratienummer:
BWV-20000822

Agendapunt:

Heerlen,
8 december 2020

Onderwerp
Vaststellen visiedocument Romeins Museum de Thermen

Inleiding/aanleiding
Aanleiding
Met het Romeins badhuis heeft Heerlen een verborgen schat, een archeologisch rijksmonument van (inter)nationale allure in huis. Het is een sleutelobject binnen Romeins Heerlen en Romeins Zuid-Limburg. Recent wetenschappelijk onderzoek wees uit dat dit het oudste stenen gebouw van Nederland is. Binnen de gemeente wordt al enige tijd gewerkt aan plannen om deze Romeinse parel een nieuw onderdak te geven en het bestaande Thermenmuseum door te ontwikkelen tot een eigentijds en nieuw Romeins Museum. Een haalbaarheidsstudie uitgevoerd door adviesbureau Berenschot, een analyse door Hendrik Beerda Brand Consultancy en gesprekken met erfgoedpartners waaronder Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE), Rijksmuseum voor Oudheden (RMO) Leiden en Gallo-Romeins Museum Tongeren bevestigen het potentieel.

In 2018 is de omvangrijke restauratie van het badhuis afgerond. Ook de randvoorwaarden om dit oudste gebouw van Nederland goed te behouden en beheren, zijn in kaart gebracht. Hierbij werd duidelijk dat het huidige museumgebouw niet voldoet aan de klimaateisen om het Romeinse badhuis goed te kunnen bewaren en toe is aan een grondige modernisering. Om onderdak te bieden aan de collecties van het museum, inclusief het Romeinse badhuis, en aan bruiklenen van gerenommeerde musea, is een nieuw museumgebouw nodig dat voldoet aan de hedendaagse museale eisen voor huisvesting en inrichting op het gebied van (binnen)klimaat, toegankelijkheid, beveiliging, beheer en onderhoud.

Dit visiestuk stelt de raad in staat om zijn visie uit te spreken over de ambitie Romeins Museum de Thermen. Het document introduceert de transformatie van het ‘Thermenmuseum’ naar het ‘Romeins Museum de Thermen’. Het museum wil het (nieuwe) verhaal van het Romeins badhuis en de verhalen van Romeins Heerlen en de Romeinse (eu)regio optimaal presenteren. De bezoekers zijn hierbij het uitgangspunt. Met tijdelijke tentoonstellingen wordt ingezet op herhaalbezoek. Het is de doelstelling van het nieuwe Romeins Museum de Thermen om gemiddeld 40.000 bezoekers per jaar te trekken.

Samenvatting visiedocument
Het Romeins Museum de Thermen wil zich onderscheiden door het sterke merk ‘Romeinen’ neer te zetten met het Romeinse badhuis als het unieke topstuk én leidmotief. In de Romeinse tijd was een badhuis het trefpunt van het sociale leven. Naast baden en

sporten kon je er voorstellingen en lezingen bijwonen, lezen in een bibliotheek, kunst bewonderen, discussiëren, filosoferen of zakendoen, politiek bedrijven. Vanuit het perspectief van het Romeinse badhuis als ontmoetingsplek vertelt het nieuwe museum persoonlijke verhalen over het leven in deze stad en regio, de periferie van het Romeinse Rijk, gelegen vóór de noordelijke grens langs de Rijn. Al deze verhalen over cultuur, techniek, oorlog én vrede, kunnen inspireren om met een andere bril om ons heen te kijken en een reflectie bieden op de identiteit van stad en regio.

Het is de ambitie van het Romeins Museum de Thermen om een meerwaarde te bieden aan de samenleving op meerdere vlakken: door het beheer en behoud van een bijzondere collectie, door educatie, door beleving, door te verbinden en door een economische impact te genereren.

Collectiewaarde: Het Romeins Museum de Thermen staat voor het beheer, behoud en de presentatie van het Romeins badhuis. Daarnaast worden archeologische collecties van Heerlen beheerd, bewaard en gepresenteerd. Hiermee is het museum een schatkamer van lokale, regionale en nationale betekenis. Onderzoek door studenten en archeologen is een onderdeel van het museum ter verdieping van de kennis van de collectie. Het Romeins Museum de Thermen wordt het logische aanspreekpunt voor Romeinse archeologie in de regio.

Educatiewaarde: Het Romeins Museum de Thermen wil prikkelen, inspireren en fascineren. Het biedt een open informele leeromgeving voor drie generaties, waar men bewust en onbewust, bedoeld of onbedoeld, dingen leert. Jong en oud komen meer te weten over het Romeinse leven in Heerlen en de regio. Voor scholen uit de regio is het museum een vaste waarde en integraal onderdeel van hun lesprogramma.

Belevingswaarde: Het Romeins Museum de Thermen maakt het Romeins erfgoed van de stad en regio zichtbaar, tastbaar en beleefbaar. Het museum biedt ontspanning en plezier voor bewoners en bezoekers uit de stad en de brede regio. Met een iconisch gebouw geeft het een gezicht aan het Romeins Kwartier en het Romeins verleden van de regio.

Verbindende waarde: Het Romeins Museum de Thermen neemt de voortrekkersrol en gaat allianties aan om betekenisvolle projecten tot stand te brengen samen met de gemeenschap, ondernemers en culturele partners in het Romeins Kwartier en in Heerlen, de collega-musea in de omliggende Romeinse steden als Maastricht, Aken en Tongeren, het Rijksmuseum voor Oudheden in Leiden en de partners van de Via Belgica.

Economische waarde: Het Romeins Museum de Thermen is een trekpleister voor stad en regio. Door de dynamiek die er heerst, zorgt het voor reuring en aantrekkingskracht. De economische waarde van het Romeins Museum de Thermen komt tot uiting in zowel zachte waarden op het vlak van imago en bijdrage aan de ontwikkeling van de stad als in harde waarden in de vorm van directe en indirecte economische bestedingen.

Bij de groeiambities van het Romeins Museum de Thermen past een transformatie naar een professionele museumorganisatie die haar taken goed kan uitvoeren. Ruimtes voor een goed collectiebeheer, klimaatapparatuur, beveiliging, maar ook werk- en kantoorruimtes zullen hun plek moeten krijgen in een duurzaam gebouw. Duurzaamheid die enerzijds voortvloeit uit de BENG-eisen en anderzijds voortvloeien uit de ambities als beschreven in het bidboek. Een en ander wordt vastgelegd in een ruimtelijk, functioneel en technisch programma van eisen dat als uitgangspunt dient voor de stichtingskosten alsmede de ontwerpopgave en daarmee aanbestedingsprocedures van architect, aannemer en uitvoerende partijen. De komende periode werkt het projectteam diverse plannen voor de toekomst van het museum verder uit. Ook de inrichting van de

omliggende openbare ruimte in het Romeins Kwartier wordt met zorg ontworpen en goed afgestemd op de functies van het nieuwe museumgebouw. Grote en kleine initiatieven in het Romeins Kwartier dragen bij aan die gezamenlijke ambitie om het verhaal over Romeins Heerlen en Romeins Zuid-Limburg zichtbaar te maken en de beleving te vergroten. Een bundeling van krachten en aanbod versterkt de aantrekkingskracht van Heerlen op bezoekers, ondernemers en toeristen in de regio. Het nieuwe museum, met het badhuis als pronkstuk, vormt hierbij het neusje van de zalm waar Heerlenaren trots op zijn.

Kader
Bidboek Urban Heerlen
Het Verhaal van Heerlen. Beleidskader Cultureel Erfgoed Heerlen. 2012-2020
Erfgoed is identiteit. Beleidsnota Archeologie, Gemeente Heerlen, 2018

Kernthema:
Cultureel erfgoed

Bevoegdheid
Raad

Voorstel
1. Het visiedocument Romeins Museum de Thermen vast te stellen

Argumenten
1.1 Het visiedocument schept een kader voor verdere uitwerking en realisatie.
Door de vaststelling van het visiedocument ontstaat er een duidelijk kader voor de verdere uitwerking en realisatie van het Romeins Museum de Thermen. Een eerste stap hierbij is het uitwerken van de stichtingskosten en het opstellen van een programma van eisen voor de bouw van het museum.

1.2 Het huidige museumgebouw is niet toereikend voor goed beheer en behoud van het rijksmonument.
Indien er binnen afzienbare tijd geen nieuwe adequate overkapping over het Romeins badhuis wordt gerealiseerd, leidt dat tot een ongewenste aantasting van het Rijksmonument.

1.3 Romeinse verhalen uit Heerlen en het badhuis als rijksmonument zijn troeven voor Heerlen.
Deze kunnen veel sterken dan nu worden getoond, uitgedragen en geclaimd. De meest krachtige wijze om dit iconische thema in te zetten voor de ontwikkeling van Heerlen, is de vestiging van een Romeins Museum in de binnenstad met het badhuis als pronkstuk. Heerlen zet volop in op het ontwikkelen van het Romeins Kwartier. Het nieuwe museum is een belangrijk ankerpunt in deze plannen. Het zorgt voor levendigheid en draagt bij aan de aantrekkingskracht van het gebied.

1.4 Er is een momentum
Als gevolg van het onderzoek en de restauratie van het badhuis en de vele positieve aandacht die er naar aanleiding daarvan over Romeins Heerlen ontstonden, is het enthousiasme onder Heerlenaren en bij veel partners momenteel groot. Dat maakt nu het ideale moment om de langverwachte stap naar een nieuw Romeins Museum te gaan zetten.

Tegenargumenten en risico's
1.1 Het risico bestaat dat de samenwerking met partners niet van de grond komt.
Dit zou leiden tot kwaliteitsverlies en verminderd draagvlak.

Kosten en dekking
Aan dit ambitiedocument zijn geen kosten verbonden.
Na akkoord van de raad worden het programma van eisen en bijbehorende stichtingskosten voor de bouw van het museum verder uitgewerkt. Deze worden vervolgens zo spoedig mogelijk ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Communicatie
Na besluitvorming in het college wordt er een persbericht verstuurd. Vanzelfsprekend zal verdere communicatie integraal onderdeel uitmaken van het project.

Evaluatie
Nvt

Planning, procedure en uitvoering
2021:
- De visie wordt in ruimtelijk, planologische en financieel opzicht uitwerkt in een programma van eisen en aan de raad voorgelegd inclusief een uitgewerkte planning.
- Bij positief besluit wordt direct opvolgend een Europese aanbesteding voor het ontwerpteam in gang gezet.

2021 en 2022:
- Uitwerken van een voorlopig en definitief ontwerp van het nieuw museumgebouw. De raad wordt geïnformeerd over het ontwerp.
- De tijdelijke huisvesting wordt voorbereid.

2022:
- Tijdelijke huisvesting wordt gefaseerd operationeel.
- Start voorbereiding bouwwerkzaamheden inclusief aanbesteding.

2023:
- Inrichtingsplan nieuw museum opstellen.

2024:
- Start bouw

Eind 2025:
- Opening van het nieuw Romeins Museum de Thermen.

Bijlagen
1. Visiedocument Romeins Museum de Thermen
2. Persbericht

Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris a.i.	de burgemeester,
L. Schouterden	drs. R. Wever

Deze raadsinformatiebrief is digitaal ondertekend en is daarom niet voorzien van handtekeningen.

raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 8 december 2020 registratienummer BWV-20000822;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

1. Het visiedocument Romeins Museum de Thermen vast te stellen

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier, de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer drs. R. Wever